

Погребняк В.В.

студентка,

*Національна академія образотворчого мистецтва
та архітектури*

ОБРАЗИ ПРИРОДИ В МУЛЬТФІЛЬМІ «НАВСІКАЯ З ДОЛИНИ ВІТРІВ» ХАЯО МІЯДЗАКІ

Японська мультиплікація набуває все більшої популярності в Україні та світі. Міядзакі Хаяо (1941 р.н.) – лідер сучасної японської анімації. Усім роботам цього режисера притаманний особливий, азійський в своєму плюралізмі комплексний погляд на природу як на складну цілісну систему, в якій радіоактивні речовини, жорстокість, агресія – така ж даність, як і пишність рослинного світу. Наукові праці, присвячені сучасній японській мультиплікації (Ляшко Л.П., Асенін С.В., Одегова К.І., Артемов Р.Ю., Акімова Д.В.), висвітлюють лише окремі аспекти творчості Х. Міядзакі. Дослідження такого типу є новаторськими в українському мистецтвознавчому дискурсі, проте на сьогодні в Україні не існує цілісного дослідження даної теми.

У статті розглядається вплив традиційного японського мистецтва та філософії синтоїзму на творчість Хаяо Міядзакі та методи його художнього осмислення образів природи на прикладі мультфільму «Навсікая з Долини вітрів».

У будь-якій речі (предметі, явищі), як висловлювався голова так званої школи національної науки кокугакуха Мотоорі Норінагаа [1] (1730-1801), спираючись на давні японські пам'ятки писемності, є душа, яку маємо відчути. Образи природи – загалом провідний мотив у мистецтві Японії, безпосередньо пов'язаний із впливом синтоїзму – традиційної релігії в Японії, що бере своє коріння із буддизму. «Філософія синто» полягає в обожненні природних сил і явищ та поклонінні їм. На думку дослідниці японського мистецтва Д.В. Акімової, «анімізм і природно-орієнтована ідеологія синтоїзму існує природньо і є чимось на кшталт повітря для японців. Спільні цінності, як-от недоторканість Природи та її краса для японця є важливою темою, як у сакральному, так і в повсякденному житті. Розробка структури та стабільності синтоїстських уявлень, зафіксованих в японській анімації, складає вагомий цінність японської культури. Утім, ці цінності не є

чимось виключно японським, оскільки виражають загальнолюдські цінності» [3, с. 18]. У даній статті ми розглядаємо зображення природи саме крізь призму філософського сприйняття її у мультиплікації Хаяо Міядзакі.

Хаяо Міядзакі – один з найвідоміших у світі японських мультиплікаторів і анімаційних режисерів. В Японії Міядзакі прославився завдяки повнометражним мультиплікаційним шедеврам «Навсікая з Долини Вітрів» (1984), «Небесний замок Лапута» (1986), «Мій сусід Тоторо» (1988). Міядзакі зауважує, що найбільш значуща особливість студії Гіблі – це манера опису природи. Такої природи, яка не підкоряється людям та іншим істотам. За слухним спостереженням японського культурного критика Сугіта Сьонсуке [4], японцям цікаві відносини не тільки і не стільки між людьми; всіма силами вони прагнуть висловити в своїй творчості красу всього світу в його цілісності: взаємодія пейзажу, клімату, часу, сонячного світла, рослинності, води, вітру – усіх цих прекрасних речей. Міядзакі не раз підкреслював «внутрішню релігійність», яку багато японців зберігають і в наші дні. Саме з нею пов'язана віра в святість і велику чистоту заповідних місць, прихованих від людських очей у самій глибині лісу – там, куди не ступала нога людини.

Цей образ чистої, недоторканої природи з'являється у Міядзакі в різних його роботах. Підземна печера блакитних кристалів («Навсікая з Долини вітрів»), гармонійний і величний ліс («Мій сусід Тоторо»), містично сяюче озеро Бога-Оленя («Принцеса Мононоке»), тихий і спокійний лісовий ставок, коло якого герой фільму зустрічає свою кохану («Вігер міцнішає»).

Детальний процес роботи над створенням розкадровок до мультфільмів ми можемо спостерігати у документальному фільмі про митця Хаяо Міядзакі «Царство мрій та безумства» [5]. Тисячі аркушів паперу з детальними замальовками пейзажів, архітектури та героїв, кольоровими пошуками – усе це є всього лише невеликою частиною робочого процесу. Хаяо Міядзакі починає роботу над розкадровками до фільму задовго до появи сценарію. Мультфільм буквально народжується з-під пера митця. Ця робота трудомістка та копітка, але вона цього варта, адже кожен його мультфільм стає шедевром та не покидає перших місць у чартах та у серцях глядачів.

На невеличкій студії Ghibli Хаяо Міядзакі створює ескізи ключових розкадровок, замішує основні пігменти, а його учні доводять усі

малюнки до фінального вигляду та переносять у цифровий простір – саме це ми бачимо пізніше на екранах. Деталей – складок в одязі персонажів, вигадливих зачісок, бликів на обличчях, світлотіней тощо в роботі зовсім небагато, більше пропрацьовані архітектура, внутрішнє оздоблення, інтер'єри й пейзажі, та улюблені Міядзакі літальні апарати й інша рухома техніка. Напевно, це обумовлено самим технологічним процесом, де персонажі знаходяться в постійному русі, відтак роботу над детальною розробкою здійснювати досить складно, тоді як другі, треті плани можна дуже ретельно опрацювати. Аніме здебільшого опрацьовано не за рахунок візуалізації самого персонажа, його підкресленого естетизму, а за рахунок смислового наповнення його, проблематики самого фільму, і, звичайно, неймовірної краси акварелей. Цим мультфільмам притаманна максимальна лаконічність у вирішенні зовнішності героїв (пласкі обличчя, простота одягу, досить однотипні стандартні зачіски, схематизм портрету), котра компенсується глибиною закладених у фільм ідей та їх метафоричним осягненням.

«Навсікая з Долини Вітрів» – анімаційний фільм режисера Міядзакі Хаяо 1984 року, знятий за мотивами однойменної манги. Манга – японський комікс або ілюстрований роман, що належить до традиційного японського мистецтва. Цей аніме-фільм є класикою японського кінематографу, він входить до списку 250 найкращих фільмів за версією IMDb [6], і є дуже популярним серед глядачів різного віку. Дія фільму відбувається на постапокаліптичній Землі, де залишкам людської популяції загрожують істоти з «Гнилого Моря».

У мультфільмі «Навсікая з долини вітрів» фігурує палітра аналогічного поєднання кольорів. У мистецтві кінематографу та мультиплікації дані палітри використовуються при зображеннях чогось природного та натурального, така палітра викликає відчуття спокою та рівноваги. Саме аналогічне поєднання ми можемо бачити при зображенні сцен природи, лісу та селища, в якому жила Навсікая і де відбуваються ключові сцени. Якщо звернути увагу на батальні сцени, там – навпаки – передача моменту та настрою відбувається за рахунок комплементарних палітр.

Підсумовуючи вищесказане, можемо зробити висновок, що проблеми, які порушує в своєму творі Хаяо Міядзакі, є надзвичайно актуальними не лише для Японії, а й для сучасної цивілізації загалом, це проблеми глобального масштабу. В алегоричній формі автор демонструє глядачам, як природа дає нам зрозуміти, що ми їй шкодимо тут і тепер.

На вулицях ми спостерігаємо отруйний смог, у рибі почали знаходити пластикові відходи, що робить її непридатною до вживання, родючі землі пересихають, а тисячолітні льодовики уже практично розтанули. Даний мультфільм вчить глядача, аби він знав, що людина ніколи не буде могутнішою за природу і все зло, що вона завдає їй, повертається сторицею. Утвердження авторської філософії відбувається за рахунок прийому контрасту в зображенні мешканців зачарованого лісу і природного ареалу існування людей. Протиставлення досягається через використання різних естетично-стильових підходів майстра. Так велетенські комахи оми та інші істоти, на яких спрямована агресія людей, виконані в гротесковій стилістиці, мають вигляд фантастичних істот, у них багато очей, які набувають загрозливо червоного кольору в момент небезпеки або люті. Гротесковими, фантастичними за формою і кольором є й отруйні фіолетові гриби, які своїми спорами миттєво заражають здорові ділянки лісу та створюють смертельну для усього живого і справжнього, неможливу для існування зону-пастку. Натомість середовище, в якому панують люди – дуже реалістичне, автор яскраво передає стихії, досягає майже фотографічної точності у зображенні природи, ще не отруєної людиною, це середовище є максимально комфортним і безпечним для усього живого на планеті. Увагу привертає багатство відтінків, світлотіней, реалістичність форм, детальна пропрацьовка акварельних розкадровок до кожної зміни стану середовища, пейзажів, інтер'єрів. Кожен мультфільм створюється протягом року, в його виробництві бере участь кілька сотень людей. Така копітка скурпульозна праця, в якій максимально важлива кожна деталь, кожен етап процесу, де немає випадкових кадрів і навіть випадкових штрихів, і дає в результаті шедевр – досконалий твір, який дарує задоволення і тему для роздумів поколінням глядачів.

Список використаних джерел:

1. М.П. Герасимова. Особенности художественной культуры Японии: веб-сайт. URL: <https://cyberleninka.ru/article/n/osobennosti-hudozhestvennoy-kultury-v-yaponii/viewer>
2. Акимова Д.В. Анимация Хаяо Миядзаки: поэтика художественного образа // Вісник Харківського національного університету імені В.Н. Каразіна. Серія : Теорія культури і філософія науки. 2011. № 958(2), вип. 45. С. 15–22. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/VKhITK_2011_958%282%29_45_4

3. Сюгита Сунсуке. Тема природы в мировоззрении Хаяо Миядзаки – взгляд сквозь призму паназиятизма. URL: <https://www.nippon.com/ru/in-depth/a03903/>

4. Царство грёз и безумия / The kingdom of dreams and madness – Фильм. URL: http://gidfilm.ru/video/555887-Tsarstvo_Grez_i_Bezumiya-Film

5. IMDb Charts. Top Rated Movies. URL: https://www.imdb.com/chart/top?ref_=nv_mv_250

Ружицька Н.Е.

аспірант,

Національний університет біоресурсів

і природокористування України

НОРМАТИВНО-ПРАВОВЕ РЕГУЛЮВАННЯ ОБ'ЄКТІВ ІСТОРИЧНОЇ НЕРУХОМОЇ КУЛЬТУРНОЇ СПАДЩИНИ

Основним інструментом, що регулює збереження об'єктів історичної нерухомої культурної спадщини являється нормативно-правове забезпечення державного управління у сфері охорони культурної спадщини. На сьогоднішній час актуальним є пошук шляхів оптимізації та раціоналізації правового забезпечення державного регулюючого впливу у сфері охорони культурної спадщини. Удосконалення нормативно-правового регулювання слугує покращенням економічного рівня держави, що в свою чергу являється підґрунтям для раціональної роботи та реалізації функцій державного управління щодо об'єктів історичної нерухомої культурної спадщини.

Збереження цінних історичних об'єктів у вигляді нерухомої спадщини є важливою складовою сталого розвитку країни. Так, на території України є безліч історичних, архітектурних, археологічних та культурних пам'яток, проте на сучасному рівні є низка проблем в галузі охорони даних об'єктів. Держава регулює дані питання співпрацюючи з Центром всесвітньої спадщини ЮНЕСКО, який зазначає, що в Україні спостерігаються певні позитивні зрушення в збереженні культурної спадщини та зростанні свідомості суспільства щодо необхідності її збереження.